VIII kadencja

SEJM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

- **Komisji Kultury i Środków Przekazu (nr 180)**
- **Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej (nr 298)**

z dnia 17 lipca 2019 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Kultury i Środków Przekazu (nr 180)

Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej (nr 298)

17 lipca 2019 r.

Komisje: Kultury i Środków Przekazu oraz Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej, obradujące pod przewodnictwem posła **Piotra Babinetza (PiS)**, przewodniczącego Komisji Kultury i Środków Przekazu, rozpatrzyły:

– informację Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli „Działalność samorządowych instytucji kultury".

W posiedzeniu udział wzięli: **Wojciech Kutyła** wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli i **Ilona Kielan-Glińska** wicedyrektor Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego NIK wraz ze współpracownikami oraz **Sylwia Ługowska-Bulak** zastępca dyrektora Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Joanna Góral**, **Sławomir Jakubowski**, **Eliza Kalita**, **Dariusz Myrcha** – z sekretariatów Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dzień dobry państwu. W imieniu pana przewodniczącego Andrzeja Maciejewskiego i własnym witam wszystkich państwa bardzo serdecznie na wspólnym posiedzeniu Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej oraz Komisji Kultury i Środków Przekazu.

Witam serdecznie gości dzisiejszego posiedzenia: pana Wojciecha Kutyłę, wiceprezesa Najwyższej Izby Kontroli, panią Ilonę Kielan-Glińską, wicedyrektora departamentu w NIK, oraz panią Ewę Michalską i pana Łukasza Roga – również pracowników NIK. Witamy serdecznie.

W porządku dziennym naszego posiedzenia mamy jeden punkt: rozpatrzenie informacji Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli – „Działalność samorządowych instytucji kultury". Jeśli nie usłyszę sprzeciwu, uznam, że Komisje przyjmują zaproponowany porządek dzienny. Sprzeciwu nie słyszę.

Przystępujemy do realizacji porządku dziennego. Proszę bardzo pana Wojciecha Kutyłę, wiceprezesa Najwyższej Izby Kontroli, o przedstawienie informacji.

Proszę bardzo.

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli Wojciech Kutyła:

Szanowny panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, szanowne panie posłanki i panowie posłowie. Najwyższa Izba Kontroli w okresie od lutego do maja 2018 r. przeprowadziła z własnej inicjatywy kontrolę pt. „Działalność samorządowych instytucji kultury". Czynności kontrolne prowadzono w 18 jednostkach, w tym w 3 urzędach marszałkowskich, 3 urzędach miejskich oraz w 12 instytucjach kultury. Informacje dotyczące działalności 262 samorządowych teatrów oraz muzeów uzyskano również w trakcie badań kwestionariuszowych. W kontroli uczestniczył Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego jako koordynator kontroli oraz sześciu delegatur NIK: w Gdańsku, Kielcach, Poznaniu, Rzeszowie, Warszawie i we Wrocławiu.

Głównym celem kontroli była odpowiedź na pytanie, czy samorządy oraz samorządowe instytucje kultury właściwie organizują i prowadzą działalność kulturalną. Kon-

trolą objęto lata 2015–2017. NIK oceniła, że w latach 2015–2017 objęte kontrolą jednostki samorządu terytorialnego nie w pełni właściwie organizowały i prowadziły działalność kulturalną. Pomimo zdiagnozowanych potrzeb oraz opracowania dokumentów strategicznych podległe im instytucje kultury nie miały zapewnionych odpowiednich warunków lokalowych i stabilności finansowej do prawidłowego prowadzenia swojej działalności. Powodowało to ograniczenia w tworzeniu oferty i ograniczenia w uczestnictwie odbiorców w przedsięwzięciach kulturalnych, w tym szczególnie grup narażonych na wykluczenie.

Co prawda organizatorzy starali się stworzyć warunki organizacyjne i zapewnić instytucjom kultury właściwe warunki lokalowe, jednakże w 8 instytucjach kultury spośród 12 objętych kontrolą stwierdzono zarówno potrzeby remontowe, jak i deficyty powierzchni, a obiekty użytkowane przez 10 instytucji kultury nie były w pełni dostosowane do obsługi osób z niepełnosprawnościami, osób w podeszłym wieku oraz rodzin z małymi dziećmi.

Mimo wzrastających z roku na rok nakładów finansowych przeznaczanych na kulturę w skontrolowanych samorządach przekazywane środki były w dalszym ciągu niewystarczające i stanowiły średnio niespełna 75% przychodów ogółem instytucji kultury. W związku z tym w celu uzyskania dodatkowych środków instytucje kultury musiały podejmować działania, które nie były jednakże w pełni skuteczne. Niedobór środków był jednym z czynników występowania w instytucjach kultury zobowiązań wymagalnych oraz uzyskiwania ujemnych wyników finansowych. Instytucje kultury właściwie realizowały zadania statutowe, a oferta była skierowana do różnych grup odbiorców. Jednak działania instytucji kultury, w tym wzbogacenie i uatrakcyjnienie oraz rozwój form przekazu, musiały być dostosowane do możliwości finansowych i lokalowych.

Mając na uwadze wyniki kontroli, NIK wnioskowała do samorządowych organizatorów instytucji kultury o uwzględnienie w większym zakresie potrzeb bieżących i majątkowych prowadzonych instytucji kultury oraz o zwiększenie nadzoru nad działalnością prowadzonych instytucji kultury, w tym nad wydatkowaniem środków publicznych.

To jest ogólne tło i ogólne wyniki przeprowadzonych przez nas kontroli. Jeśli pan przewodniczący pozwoli, przeszlibyśmy do szczegółów i detali w postaci prezentacji, którą chce nam przedstawić pani dyrektor.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Proszę bardzo, pani dyrektor.

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli Wojciech Kutyła:

Dziękuję bardzo.

Wicedyrektor Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego Najwyższej Izby Kontroli Ilona Kielan-Glińska:

Bardzo dziękuję. Panie przewodniczący, szanowna Komisjo. Zanim podjęliśmy temat, przeanalizowaliśmy protokoły posiedzeń Komisji szanownych państwa, doniesienia prasowe, skargi, które się pojawiły, a także wyniki kontroli budżetowych, które corocznie realizujemy w tym obszarze. Nasza analiza ryzyka wykazała, że w dalszym ciągu nakłady na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego są niewystarczające, co często wiedzie do prowadzenia działalności kulturalnej w sposób niewystarczający oraz do utrzymania w sposób niewystarczający obiektów, w których działalność jest prowadzona.

Nasze wyniki pokazywały również przypadki nieprawidłowego wydatkowania środków publicznych na prowadzenie działalności kulturalnej, a także utrudnienia w dostępie do oferty, w tym niedostosowanie obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, osób starszych oraz rodzin z małymi dziećmi. Otrzymaliśmy w tej sprawie sugestię rzecznika praw obywatelskich, aby sprawdzić, jak wspomniane dostosowanie wygląda w praktyce.

Co kontrolowaliśmy? Celem głównym kontroli, tak jak pan prezes już powiedział, była odpowiedź na pytanie, czy samorządy oraz samorządowe instytucje kultury właściwie organizują i prowadzą działalność kulturalną. Aby odpowiedzieć na tak postawione pytanie, zadaliśmy sobie także kilka pytań szczegółowych. Jakie zadawaliśmy pytania? Pytaliśmy, czy została przyjęta i była realizowana strategia organizowania, prowadze-

nia i rozwoju działalności kulturalnej zaspokajającej potrzeby wspólnoty. Czy organizator instytucji kultury zapewnił instytucji warunki organizacyjne, lokalowe i finansowe do prawidłowej realizacji zadań statutowych. Czy instytucja kultury prawidłowo realizuje zadania statutowe, w tym czy oferta programowa oraz obiekty są dostosowane do potrzeb lokalnej społeczności. A także pytaliśmy, czy środki na prowadzenie działalności kulturalnej są wystarczające i prawidłowo oraz efektywnie wydatkowane, jak również zadaliśmy sobie pytanie, czy organizator rzetelnie i skutecznie nadzoruje działalność instytucji kultury, w tym wydatkowanie środków publicznych. Były to obszary kontrolowanej przez nas działalności.

Kogo kontrolowaliśmy, to pan prezes już wspominał. Były to urzędy marszałkowskie, urzędy miast, czyli organizatorzy instytucji samorządowych, a także 12 instytucji kultury – artystycznych, teatrów i muzeów. Przeprowadziliśmy także badanie kwestionariuszowe – jak właściwie w trakcie każdej kontroli realizowanej przez departament – żeby poszerzyć próbę kontrolną i zebrać informacje na temat wydatków, na temat sytuacji finansowej tych instytucji. Ale także zbieraliśmy informacje na temat barier w prowadzeniu działalności artystycznej, barier organizacyjnych. Okres kontroli obejmował lata 2015–2017.

Jeżeli chodzi o stwierdzony stan, to na slajdzie widzicie państwo infografikę, która mówi nam, jaką mamy strukturę podmiotów działających w obszarze kultury. Są to przede wszystkim, w 60%, biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne, świetlice, ośrodki kultury, muzea. Są to te instytucje kultury, które docierają do mieszkańców mniejszych miejscowości, gmin, powiatów. W nieco mniejszym zakresie oczywiście mamy teatry, galerie i salony sztuki, centra kultury, kina.

Jeżeli chodzi o wydatki samorządów na kulturę – przyjrzeliśmy się tej sprawie, żeby też zweryfikować ryzyka i zobaczyć, czy środki są niewystarczające – tak jak państwo widzicie, w latach 2010–2017 generalnie poziom wydatków na kulturę w wydatkach ogółem samorządów był na zbliżonym poziomie. Wydatki wahały się pomiędzy 3,9% w 2010 r. a 3,2% w 2017 r., przy czym trzeba powiedzieć, że nominalnie wydatki wahały się, ale w ostatnim roku, który udało się kontrolnie sprawdzić, wydatki rosły.

Teraz powiem o wydatkach samorządów na kulturę według województw. Zastosowaliśmy miernik – ile wydatków na kulturę przypada na jednego mieszkańca. Najlepiej wychodzi województwo mazowieckie i wielkopolskie, województwo dolnośląskie, pomorskie i zachodniopomorskie, jak państwo widzicie. Znacznie mniej wydatków na kulturę ponoszą samorządy w województwie warmińsko-mazurskim i w województwie świętokrzyskim.

To również była bardzo ważna dla nas kwestia, czyli struktura finansowania działalności statutowej instytucji. W dużej mierze te instytucje pokrywają koszty swojej działalności z dotacji podmiotowej organizatora – jest to średnio około 75%. Około 20% stanowią przychody z działalności, czyli sprzedaży biletów, ewentualnie z działalności wydawniczej. Natomiast w przypadku dotacji celowych na realizację konkretnych zadań i programów albo dotacji inwestycyjnych – to jest około 5%. Są to środki, które pochodzą z budżetów samorządów, ale także z dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego czy innych państwowych instytucji kultury.

Jeżeli chodzi o wyniki kontroli, to rzetelnie zdiagnozowano potrzeby wspólnoty w zakresie kultury. To musimy powiedzieć, że samorządy przeprowadzały badania, analizy i sprawdzały, jakie są potrzeby społeczności lokalnych w zakresie oferty kultury. Na tej podstawie opracowywano i realizowano dokumenty strategiczne dotyczące kultury, które były opomiarowane, dawały również możliwości sprawdzenia skuteczności działań. Nie mieliśmy w tym zakresie większych uwag.

Jeżeli chodzi o warunki organizacyjne, to one także były zapewnione instytucjom. Instytucje funkcjonowały w prawidłowym stanie prawnym, miały odpowiednie regulaminy, statuty – wszystkie te elementy zostały zapewnione. Natomiast jeżeli chodzi o warunki lokalowe, które są ściśle związane z kwestiami finansowymi, to w przypadku 8 na 12 skontrolowanych instytucji stwierdziliśmy jednak, że tych warunków nie zapewniono. W badaniu kwestionariuszowym dyrektorzy także wskazywali, że bra-

kuje powierzchni wystawienniczej, brakuje powierzchni magazynowej. To wszystko było związane z warunkami finansowymi.

Aby sprawdzić, na ile potrzeby są realizowane, przeprowadziliśmy analizę skuteczności wniosków składanych przez instytucje samorządowe. W skrajnych przypadkach środki były przekazywane na 70% potrzeb. Natomiast w przypadku dotacji celowych otrzymywano około 46% dotacji – instytucja, która wystąpiła o dotację celową, otrzymała środki na 46% potrzeb. Jeśli chodzi o nadzór, to nie w pełni rzetelnie i skutecznie nadzorowano działalność prowadzonych instytucji kultury w 4 z 6 skontrolowanych instytucji. Tak stwierdziliśmy.

Kolejny aspekt. Jeżeli chodzi o przystosowanie instytucji kultury do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i rodzin z małymi dziećmi, to w 83% stwierdziliśmy niedostosowanie do potrzeb. Natomiast podczas naszej kontroli stwierdziliśmy, że 17% instytucji ma pełne dostosowanie dla osób na wózkach, osób z niepełnosprawnościami, a budynki są w pełni dostępne. Takie pytanie zadaliśmy również dyrektorom instytucji kultury i w tym przypadku 37% ankietowanych zadeklarowało przystosowanie obiektów – a więc trochę bardziej optymistycznie, niż wskazały wyniki kontroli. Natomiast 63% wskazało na nieprzystosowanie.

Jeżeli chodzi o wyniki kontroli w instytucjach kultury – bo wyniki, o których mówiłam wcześniej, dotyczyły organizatorów – to instytucje opracowały i realizowały długoterminowe plany działania. Prawidłowo także realizowały swoje zadania statutowe. Oferta, którą proponowały instytucje kultury, była skierowana do różnych grup wiekowych. Różnorodne działania podejmowano także w celu zniwelowania barier kompetencyjnych i barier finansowych, na przykład instytucje kultury obniżały ceny biletów w przypadku osób z trudnościami ekonomicznymi, stosowały również Kartę Dużej Rodziny, honorowały Kartę Dużej Rodziny. Instytucje wydawały także karty dla odbiorców, a więc była możliwość szerszego korzystania z oferty kulturalnej również przez osoby zaliczone w większym stopniu do tzw. grup wyłączonych.

Natomiast nasze wyniki wskazały jednak na niską skuteczność – pomimo dużej aktywności – w pozyskiwaniu dodatkowych środków finansowych. W przypadku niektórych jednostek stwierdzono wydatkowanie środków publicznych nie w pełni – dotyczy to przede wszystkim Teatru Polskiego we Wrocławiu.

Trudniejsza sytuacja pod względem finansowym powodowała, że w instytucjach kultury występowały zobowiązania wymagalne, które były trudne do pokrycia. Ponadto niektóre z instytucji uzyskiwały ujemne wyniki finansowe. Stwierdziliśmy też niewielki spadek wystaw stałych i czasowych w muzeach, ale jest to bardzo krótkotrwała tendencja, na razie jednoroczna. A więc ta tendencja jest warta obserwacji, natomiast trudno w tym momencie wyciągnąć wnioski, co było jej przyczyną i czy ten kierunek się utrzyma.

Tak jak państwu powiedziałam, przeprowadziliśmy badanie kwestionariuszowe wśród dyrektorów instytucji kultury. Zadaliśmy pytanie dotyczące głównych przeszkód w prowadzeniu działalności kulturalnej. W opinii dyrektorów przeszkody to przede wszystkim: brak możliwości zakupu muzealiów oraz doposażenia sceny, ograniczone inwestycje i remonty, brak stałej lokalizacji, niedobór powierzchni, bariery architektoniczne, ograniczony zakres konserwacji i digitalizacji zbiorów oraz utrudnienia w zatrzymaniu wykwalifikowanej kadry. Bardzo mocno dyrektorzy zwracali uwagę na kwestię niskich wynagrodzeń osób pracujących w tym obszarze.

Skutkami wymienionych problemów było ograniczenie działalności statutowej, konieczność dostosowania oferty do możliwości finansowych i lokalowych, a także brak równego dostępu do oferty i obiektów.

Na prezentowanym slajdzie widzicie państwo działalność skontrolowanych muzeów w latach 2015–2017. Jeżeli chodzi o liczbę zwiedzających, to poziom utrzymuje się mniej więcej na poziomie około 900 tys. osób. Jeżeli chodzi o liczbę wystaw stałych, to było 51 w 2015 r., 39 w 2016 r. i 38 w 2017 r. To jest niewielki spadek, który wymaga obserwacji, ale na razie nie budzi niepokoju.

Jeżeli chodzi o formę działalności muzeów, to przede wszystkim były to lekcje muzealne. Na sprawę należy popatrzeć od tej strony, że jest to bardzo pozytywna informacja, która oznacza, iż samorządowe instytucje kultury współpracują ze szkołami. Odbywają

się lekcje w muzeach, uczniowie są zapraszani, a więc to też poszerza i ofertę kulturalną, i ofertę edukacyjną szkół.

Spotkania, odczyty, warsztaty, imprezy plenerowe – na drugiej infografice widzicie państwo, że tego typu formy działalności powodują, iż jak najbardziej instytucje kulturalne otwierają się w kierunku mieszkańców, w stronę lokalnych społeczności, bo więcej osób uczestniczy w ofercie.

Jeżeli chodzi o teatry, to w 2015 r. odwiedziły teatry samorządowe 242 tys. widzów, 263 tys. w 2016 r. i 232 tys. w 2017 r. Liczba przedstawień to odpowiednio 126, 134 i 173 w 2017 r. Instytucje te też oczywiście miały premiery.

Jeśli chodzi o inne formy działalności teatrów, to były przede wszystkim spotkania, odczyty, prelekcje, warsztaty, lekcje, koncerty. Podobnie jak w przypadku muzeów oznacza to wyjście instytucji kultury do szerszej społeczności.

Jeżeli chodzi o ocenę ogólną, to tak jak pan prezes już wspominał, w latach 2015–2017 objęte kontrolą jednostki samorządu terytorialnego nie w pełni właściwie organizowały i prowadziły działalność kulturalną. Pomimo zdiagnozowanych potrzeb oraz opracowania dokumentów strategicznych podległe im instytucje nie miały zapewnionych odpowiednich warunków lokalowych i stabilności finansowej do prawidłowego prowadzenia swojej działalności. Powodowało to ograniczenia w tworzeniu oferty i w uczestnictwie odbiorców w przedsięwzięciach kulturalnych, w tym szczególnie grup narażonych na wykluczenie. Co prawda organizatorzy stworzyli warunki organizacyjne i starali się zapewnić instytucjom kultury właściwe warunki lokalowe, jednakże w 8 instytucjach kultury spośród 12 instytucji objętych kontrolą stwierdzono zarówno potrzeby remontowe, jak i deficyty powierzchni magazynowej, wystawienniczej i scenicznej.

Wyniki badań kwestionariuszowych przeprowadzonych przez NIK w 262 samorządowych instytucjach kultury potwierdzają, że brak właściwych warunków lokalowych jest istotnym czynnikiem utrudniającym rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty.

W ocenie ogólnej, także w materiałach, zapisaliśmy jeszcze dodatkowe informacje, że obiekty użytkowane przez 10 spośród 12 skontrolowanych instytucji kultury nie były w pełni dostosowane do obsługi osób z niepełnosprawnościami, osób w podeszłym wieku oraz rodzin z małymi dziećmi. Tego rodzaju niedostosowanie dotyczyło również instytucji kultury, które były objęte badaniami kwestionariuszowymi. W tym przypadku odsetek wyniósł sporo powyżej połowy, bo było to 63%.

W skontrolowanych samorządach mimo wzrastających z roku na rok nakładów finansowych na kulturę (w 2017 r. nastąpił wzrost wydatków na dotacje podmiotowe o prawie 14% w porównaniu do 2015 r. – taki był wzrost) środki te były w dalszym ciągu niewystarczające i stanowiły średnio niespełna 75% przychodów ogółem instytucji kultury. Niepełne finansowanie w stosunku do wielkości wnioskowanych dotyczyło zarówno dotacji podmiotowych, jak i przedmiotowych. W skrajnych przypadkach, jak już mówiłam, zgłaszane zapotrzebowania podmiotowe były zaspokajane tylko w 70%. Niepełne finansowanie dotyczyło także dotacji celowych na realizację wskazanych zadań i programów – odpowiednio było to 43% – a także dotacji celowych na finansowanie i dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji. W skrajnych przypadkach organizator w ogóle nie uwzględnił wniosków o przyznanie dofinansowania.

Jeżeli chodzi o organizatorów samorządowych instytucji kultury, to Najwyższa Izba Kontroli wnioskowała o uwzględnianie w większym zakresie potrzeb bieżących i majątkowych w prowadzonych instytucjach kultury i zwiększenie nadzoru nad działalnością prowadzonych instytucji, w tym nad wydatkowaniem środków publicznych.

Jeżeli chodzi o dyrektorów samorządowych instytucji kultury, to NIK wnioskował o kontynuację działań na rzecz pełnego dostosowania obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, osób w podeszłym wieku i rodzin z małymi dziećmi w celu umożliwienia tym grupom korzystania ze stałej oferty kulturalnej. NIK wnioskował też o kontynuowanie działań na rzecz pozyskania środków finansowych dla realizacji celów statutowych i o wprowadzenie mechanizmów zapewniających rzetelne realizowanie procedur oraz prowadzenie dokumentacji związanej z dokonywaniem wydatków i zaciąganiem zobowiązań finansowych, w tym także dokumentacji przetargowej.

W wyniku naszej kontroli dyrektorzy skontrolowanych instytucji kultury poinformowali o podjęciu działań w celu zlikwidowania istniejących barier architektonicznych poprzez opracowanie kompleksowych rozwiązań zapewniających poprawę dostępności obiektów oraz wystąpienie do organizatorów o przyznanie środków finansowych. W jednym przypadku wystąpiono o uzyskanie pozwolenia na budowę (dotyczącego modernizacji użytkowanego obiektu), a także było wystąpienie do zarządu dróg miejskich z wnioskiem o wyznaczenie miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnościami. Organizatorzy poinformowali również o przeprowadzeniu bieżącej analizy potrzeb samorządowych instytucji kultury i w miarę możliwości o zwiększaniu poziomu ich finansowania.

Natomiast w związku z nieprawidłowościami w Teatrze Polskim we Wrocławiu Najwyższa Izba Kontroli skierowała zawiadomienie do rzecznika dyscypliny finansów publicznych oraz do prokuratury o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Na tym kończę prezentację. Bardzo państwu dziękuję za uwagę. Jeżeli będą jakieś pytania, to oczywiście służymy odpowiedzią. Bardzo dziękuję.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję bardzo, pani dyrektor.

Otwieram dyskusję. Proszę państwa, panie i panów posłów, o wypowiedzi, pytania. Proszę bardzo.

Proszę bardzo, pan poseł Wilczyński.

Poseł Ryszard Wilczyński (PO-KO):

Dziękuję bardzo. Chciałem powiedzieć o muzeach. Muzea siedzą tak okrakiem, bo to jest jednocześnie placówka, która chroni dziedzictwo kulturowe – to są zbiory, to są bardzo często ruchome obiekty zabytkowe – no i oczywiście muzeum edukuje. W tym sensie jest dość odległe od teatru, prawda? A więc ma skromniejsze możliwości oddziaływania, ekspresji.

Ze statystyki, którą państwo przekazaliście, moim zdaniem wyraźnie widać jednak regres, bo odbiorców i form działania jest mniej. Jeżeli chodzi o muzea, to muzea samorządowe muszą w tej chwili konfrontować się z jednymi z najnowocześniejszych muzeów Europy czy świata, jak muzeum Polin czy Muzeum II Wojny Światowej, czy jeszcze kilka innych można byłoby wymienić. Stąd jednak istnieje gigantyczna potrzeba nakładów na unowocześnienie ekspozycji, aby ekspozycja odchodziła od muzealnych XIX-wiecznych wzorców związanych z gablotą i przechodziła na różnie pojęte multimedia.

Chciałbym, żebyście się państwo odnieśli do przedstawionej tezy. Jednak pewną słabością raportu jest pokazanie tylko trzech lat, a więc na jakąkolwiek ekstrapolację trendu trudno liczyć. Gdyby jeszcze był dołożony rok 2018 r., to coś byśmy wiedzieli. Jednak moim zdaniem mamy wyraźny obraz regresu. Pewne symptomy regresu są także dostrzegalne, jeżeli chodzi o teatry, ale nie jest to aż tak czytelne.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję bardzo panu posłowi.

Proszę bardzo, czy są jeszcze chętni do zabrania głosu w dyskusji? Cisza.

Jeśli nie ma chętnych, to ja może dodam na przykładzie kwestii dotyczącej finansowania kultury i też trochę nawiązując do kwestii muzealnych. Myślę, że wyniki są dosyć ponure.

Co prawda rzeczywiście, przynajmniej w stosunku do roku 2016, w roku 2017 wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyraźnie wzrosły, ale w dłuższym okresie to jednak udział procentowy wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w obszarze budżetu jednostek samorządu terytorialnego wyraźnie zmalał. To jest tym bardziej niepokojące, że jak wiemy, często w muzeach, a przynajmniej w muzeach samorządowych, mamy do czynienia z brakiem środków. Nie ma środków na remonty, nieraz nie ma na konserwację zabytkowych obiektów, na zakupy muzealiów oraz na podwyżki pensji. A więc nie ma środków na to, żeby pracownicy tych instytucji byli dobrze wynagrodzeni, a już tym bardziej nie ma środków na to, żeby zwiększyć zatrudnienie. Nie ma środków, by rozszerzyć działalność instytucji muzealnych, co też mogłoby się wiązać – zarówno unowocześnienie instytucji, jak i roz-

szerzenie zakresu działalności – z ich większą konkurencyjnością; o tym mówił przed chwilą pan poseł Wilczyński.

A zatem myślę, że jednak jest to dosyć smutna konstatacja, dokonana w efekcie kontroli NIK.

Proszę bardzo. Jeżeli nie ma już więcej chętnych do zabrania głosu, to proszę bardzo o odpowiedź pana prezesa albo panią dyrektor.

Pani dyrektor, proszę bardzo.

Wicedyrektor departamentu NIK Ilona Kielan-Glińska:

Bardzo dziękuję. Szanowni państwo, kontrolując teatry i muzea, bardzo mocno koncentrowaliśmy się na dostępności oferty dla różnych grup, ale też na nowych formach technicznych, które muzea i teatry wykorzystują. Faktycznie stwierdziliśmy, że wprowadzają nowe metody i środki techniczne, dostosowują się do standardów, które są także standardami stosowanymi w zagranicznych muzeach, unowocześniają, stosują bardziej dostępne dla widzów chociażby sposoby sprzedaży biletów. Są także aktywne na Facebooku, na Twitterze, żeby wyjść również do młodszych odbiorców.

A więc te formy są stosowane, także jeżeli chodzi o kwestię techniczną przedstawień czy widowisk. Natomiast problemem, który pozostawał, była kwestia niestabilności finansowej i niewystarczających środków, żeby ofertę bardziej rozbudować.

Na ten moment mogę tyle powiedzieć. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję bardzo.

Czy jeszcze ktoś z państwa posłów chciałby zabrać głos?

A czy odnośnie do konkluzji dotyczącej sytuacji finansowania i stopnia finansowania obszaru kultury przez samorządy – może jeszcze wypowiedzą się państwo z Najwyższej Izby Kontroli?

Proszę bardzo, panie prezesie.

Wiceprezes NIK Wojciech Kutyła:

Dziękuję bardzo. Zaprezentowaliśmy tę kwestię w kilku ujęciach. Na slajdzie 6 widzimy, jaki był udział wydatków samorządów na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w poszczególnych latach oraz jakie były wydatki ogółem, w miliardach złotych (to jest ten wiersz u góry). Jeżeli będziemy patrzeć na wydatki ogółem, to jak widzimy, w roku 2010 jest to 7 mld zł i wydatki utrzymują się w granicach 7 mld zł. Wyraźny skok jest w 2014 r., bo to jest znaczna zwyżka. Bierzemy jednak pod uwagę również fakt, jaki to jest udział ogółem w budżecie samorządów, w wydatkach samorządów ogółem. W zasadzie wskaźnik trzyma się w granicach 3,9%, 3,7%, 3,8%, 3,7%, 3,9%.

Nie jestem fachowcem od wydatków samorządowych, ale wyobrażam też sobie, że jeśli chodzi o wydatki samorządów, to moim zdaniem powiedziałbym, że jest pewna piramida potrzeb; nie odnoszę się już nawet do Maslowa czy kogoś innego. Wydatki na kulturę to są też wydatki – one są bardzo ważne, to jest ochrona naszego dziedzictwa, kultury narodowej. Wszystko to jest bardzo ważne, ale też są wydatki, które mają, powiedzmy, wyższą rangę zarówno w budżecie domowym, jak i w budżecie samorządu. Jeżeli samorządy mają do zrealizowania ważną inwestycję, mogą poprawić bezpieczeństwo swoich mieszkańców, mogą poprawić ich warunki życia, to wydaje mi się, że zawsze pewne nakłady inwestycyjne czy to na kanalizację, czy remonty dróg, czy wszelkiego rodzaju inne inwestycje, wodociągi i tym podobne rzeczy będą zawsze mieć priorytet przed wydatkami na kulturę czy na edukację.

Dlatego też wydaje mi się, że w pewnych momentach mogą być wahania, które rzeczywiście, tak jak powiedział pan poseł, tylko w ujęciu długiej perspektywy możemy zobaczyć i dostrzec, czy pewien trend jest zachowany. W jednym roku będziemy mieli wyraźną obniżkę, w innym roku będzie bardzo wyraźny skok wydatków. Oczywiście są pewne wydatki, że tak powiem, o charakterze trwałym, bo utrzymanie obiektów kultury ma charakter trwały – trzeba zapłacić pensje, trzeba utrzymać nieruchomości. To są pewne wydatki trwałe. Natomiast jeśli chodzi na przykład o organizowanie określonych imprez, to mamy tu już pewien czynnik zmienności i można albo przeznaczać więcej środków na ten cel, albo mniej.

A więc wydaje mi się, że gdybyśmy popatrzyli na cały przedział od 2010 r. do 2017 r., to trudno powiedzieć, że jakiś trend wydatków w którymś momencie został zachwiany. One trzymają się w pewnym korytarzu. No i zobaczymy, co będzie się działo w kolejnych latach. Myślę, że sytuacja gospodarcza kraju będzie pozwalać na to, żeby zwiększać tego rodzaju wydatki, bo są to sprawy dla nas ważne. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję bardzo.

No, wydatki trzymają się w przedziale bliskim 3,9% do pewnego czasu, ale na końcu jest już 3,2%. Tak że myślę, że jest to jednak jakieś wskazanie dla Komisji Kultury i Środków Przekazu, i myślę, że też dla komisji samorządu, żeby na tę sprawę zwrócić uwagę.

Dziękuję bardzo. Zamykam dyskusję.

Informuję, że na tym wyczerpaliśmy porządek dzienny posiedzenia. Bardzo dziękuję panu prezesowi, pani dyrektor i wszystkim przedstawicielom Najwyższej Izby Kontroli oraz obu Komisjom za udział w dzisiejszym posiedzeniu. Dziękuję bardzo. Zamykam posiedzenie Komisji.